

Monopol eller brukarmakt? Fram med kontantlinjen!

DNs ledarsida hade den 16/10 ett referat av Bo Rothsteins artikel i tidskriften Tiden som visade att det för 40 år sedan inom det socialdemokratiska partiet fanns två skilda socialpolitiska linjer: den s k naturalinjen med Alva Myrdal som företrädare, som förordade att välfärden skulle organiseras via offentligt producerade varor och tjänster och den s k kontantlinjen med socialminister Gustav Möller i spetsen, som ansåg att enhetliga kontanta bidrag skulle utgå till de hushåll som uppfyllde vissa kriterier. Med Möllers ord "det var pengar som saknades, inte kunskap och omdöme. Man kunde ha förtroende för medborgarna."

Alltsedan STIL började sin verksamhet och krävde personlig och politisk makt för människor med funktionshinder har vi varit mer eller mindre suspekta för socialdemokratin och därmed även för den etablerade handikapprörelsen. Vi ifrågasätter ju en central dogm i dagens socialdemokrati, nämligen att det offentliga monopolet är det bästa skyddet för de svaga i samhället. STIL var bland de första som visade att det är just det offentliga monopolet på sådana tjänster som hemtjänst, färdtjänst och ledarservice som gör oss svaga.

Det är just det offentliga monopolets godtycklighet som gör oss sårbara. Kommunala tjänstemän kan visa sig "generösa" i ett fall och tilldelar oss 20 assistanstimmar/dygn och i ett likadant fall "ge" endast 10 timmar utan att vi har en möjlighet att försvara oss. Överklaganderätten är en illusion. Det tar så lång tid att våra behov hinner förändras under tiden. Tjänstemännen på den nästhögste instansen är nästan alltid solidariska med sina kolleger som gjorde den ursprungliga bedömningen.

Det är just vårt beroende av det offentliga monopolets oberäknelighet som gör oss otrygga. Med kommunal hemtjänst kan vi aldrig vara säkra vem som kommer på morgonen. Vi vet aldrig med vilken försening färdtjänsten hämtar oss.

Det är just det offentliga monopolet som begränsar våra liv genom att tvinga oss att anpassa våra behov till apparatens standardlösningar typ boendeservice, färdtjänst och hemtjänst. Vårt människovärde som unika individer förnekas när vi klumpas ihop i dessa stordriftslösningar.

Det är just det offentliga monopolets förmynderi som hindrar oss i vår utveckling som människor och medborgare. När

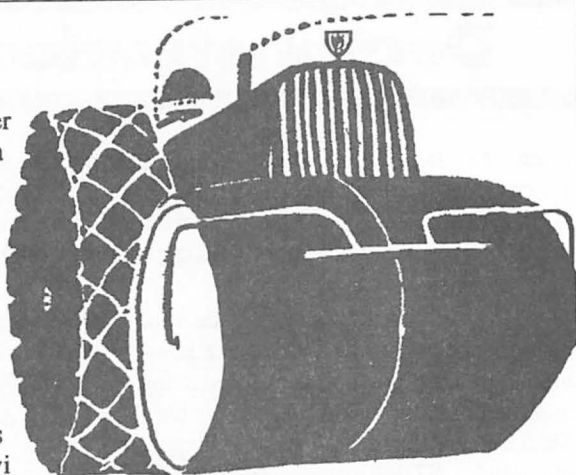
alltid någon annan be-stämmer hur vi ska bo, när vi ska lägga oss, hur ofta vi får komma ut på stan, då är det svårt att utbilda sig, skaffa sig meningsfullt arbete och bilda familj.

Det är just det offentliga monopolets allmakt som berövar oss självrespekten. När hemtjänsten och boendeservice tvingar oss att ta emot assistans från vem som helst, tappar vi kontrollen över våra kroppar och hem. När andra ser oss som passiva objekt i vårdapparaten, har vi svårt att se oss som mästare över våra liv. Att människor med funktionshinder tillhör de svaga i samhället har alltså blivit en självuppfyllande profetia.

Det anses som fult att påpeka att om vi hade miljoninkomster så skulle vi inte vara handikappad längre. Det offentliga monopolet har gjort att handikapp i hög grad blivit en klassfråga. De som har egna pengar behöver inte underkasta sig monopolets insyn och diktatur, de rör över sina egna liv. Har man pengar så väljer och anställer man sina assistenter utan inblandning av besserwisser, man köper bil och slipper färdtjänst, man bestämmer var skåpet ska stå utan att behöva kämpa i månader och år med kommunen om bostadsanpassningsbidrag. Har man pengar slipper man bli omyndigförklarad.

Vi skulle kunna rå över våra liv igen, om vi själva hade tillgång till de medel som monopoltjänsterna kostar samhället. STIL-projektet har visat nu under snart två år att vi själva är mycket bättre i att producera personliga-assistans-tjänster än kommunen. Vi har fått ett enormt lyft i vår livskvalitet som vi aldrig vågade drömma om när vi fortfarande satt hemma med kommunal hemtjänst eller boendeservice. Den fantastiska kvalitetsökningen har inte inneburit några extra kostnader för kommunen. Genom att eliminera många mellanhänder kan vi använda dessa pengar på ett effektivare sätt.

Det samma gäller för färdtjänst. Enligt SL:s egen budget kostar en enkelresa med specialfordern i genomsnitt 255 kr i år. Många inom STIL har 600 och fler enkelresor om året, till en sammanlagd kostnad av minst 150000 kr. Med 150000 kr skulle vi kunna göra bättre än SL. Sådana argument brukar tolkas som angrepp på den of-

fentliga sektorn.

När vi som har funktionshinder och är utsatta för det offentliga monopolet klagar och krävar kontroll över dessa medel så bemöts vi av icke-funktionshindrade ideologer både inom och utanför handikapprörelsen. Vilken rätt har de att uttala sig om sådant som de inte har egen erfarenhet av? De kan aldrig förstå de förödmjukelser vi dagligen blir utsatta för när vi kämpar för ett liv på lika villkor och hela tiden bromsas av monopoltjänsterna. Att icke berörda teorier får mer gehör än vår livserfarenhet och vårt dagliga lidande under detta system är ett tecken på förtryck. Det är vi som är de bästa experterna på våra liv!

Varför ska den offentliga sektorn ha monopol på tjänster när många brukare kan få mycket bättre livskvalitet genom att med hjälp av skattemedel ordna dessa tjänster själv i form av t ex brukarkooperativ som STIL? Olyckligt nog fick Möllers s k kontantlinje aldrig en chans att provas på det personliga assistans-området. Däremot har man experimenterat i 50 år med naturalinjen inom hemtjänst. För de flesta av oss som blivit utsatta för experimentet men lyckats bevara vår självaktning och våra krav på ett liv på lika villkor är det helt klart att naturalinjen har systeminneboende begränsningar som inte går att bli av med. 50 års experimenterande räcker!

Nu är det dags att prova även kontantlinjen på en bredare bas. En början kunde vara ett försöksprojekt med en utökad handikappersättning där riks försäkringsverket utbetalar medel till enskilda för att kunna anställa egna personliga assistenter. Medel som motsvarar kostnader för färdtjänst, bostadsanpassning och tekniska hjälpmedel bör ingå.

Socialdemokratin har väntat tillräckligt länge med sitt förtroende för medborgarna.

Adolf *